

# Agro Nyt

Et månedligt nyhedsbrev fra Schiller Institutet

årgang 13 nr. 2

februar 2001

## VOR TIDS LAPUTA

*De fleste kender historien om Lemuel Gullivers rejse til den levende udgave af Legoland, kejserdømmet Lilliput. Men Jonathan Swifts berejste skibslæge kom også til mange andre sæere lande. I august 1706 tog han hyre på det gode skib Hopewell, der satte kurs mod Levanten, den østlige del af Middelhavet. Desværre går intet som planlagt, når skibslægen Gulliver er om bord. Skibet bordes af pirater, og vor helt efterlades i rum sø alene i en kano. Heldigvis havde den erfarne sømand observeret nogle små klippeøer i horisonten kort før piraternes angreb, så han får hurtigt reddet sig i land. Efter nogle dage på de forblæste øer går pludseligt en stor skygge for Solen. Det viser sig at være en flyvende ø, kaldet Laputa.*

*Gulliver hejses ombord i det svævende ørige. Med vanlig klinisk akkuratessse noterer han sig indbyggernes karakteristika. Og den erfarne læge kan hurtigt konstatere, at laputianerne udviser samme mangel på jordforbindelse, som den ø de beboer. Alle går rundt med hovedet på skrå. Enten til højre eller venstre. Med sig har de altid en særlig tjener. Han kaldes en flapper og bærer rundt på en lille stok. I enden af denne stok er påmonteret en oppustet blære, der indeholder en lille håndfuld tørrede ærter. Når så laputianeren falder i staver, hvilket sker næsten konstant, vækkes han af sin flapper, der slår ham på øret eller munden med den oppustede blære.*

*Laputianerne anser sig selv som meget videnskabelige og meget musikalske. De er konstant optaget af dybe tanker om universet. Ved nærmere eftersyn viser det sig dog at være mere astrologi og overtro end astronomi og videnskab. Praktiske anliggender er dem totalt fremmede. Samfundet synes at være i evigt fysisk forfald. Samtidigt lever de dag ud og dag ind i en overvældende frygt for kosmiske katastrofer. Enten at Jorden opluges af Solen, eller at Jorden brændes op i halen af en Komet.*

*Guderne må vide, hvad Lemuel Gulliver ville have noteret i sin lægejournal, hvis hans rejser have bragt ham til vore dages civiliserede samfund. Joh, vi har skam moderne videnskab. Alligevel lever vi i en evig frygt for drivhuseffekt og ozonhuller. Men vi kan i hvert fald det der med det praktiske. Alligevel opfører vi dyre vindmølleparker; køber strømmen af os selv til 60 øre per kilowatt-time og sælger den videre til vore nabolande til 5 øre per kilowatt-time. Det koster os to milliarder kroner om året. Samtidigt har vi ikke råd til at vedligeholde vore hospitaler eller blot gøre ordentligt rent i skolerne.*

*Situationen i Californien, verdens sjette største økonomi, er dybt alvorlig. Lyndon LaRouche har skrevet en omfattende analyse af krisens økonomiske og kulturelle baggrund: »A New Voyage to Laputa: California Takes a Swift Look at Today's Economics«. Den kan hentes på internetadressen: [www.larouchein2004.com](http://www.larouchein2004.com).*

## MEGAKRISE I CALIFORNIEN

På et møde i **Portland, Oregon**, den **2. februar** bad guvernørerne fra **11** af de vestligste amerikanske delstater den nye energiminister, **Spencer Abraham**, om hjælp til at standse den alvorlige energikrise, som har ramt **Californien**, og som nu truer med at sprede sig til alle delstaterne vest for **Rocky Mountains**. Guvernør **Gary Locke** fra den nordvestlige delstat **Washington** advarede indtrængende om, at krisen vil sprede sig til hele **USA**, hvis den ikke bringes under kontrol.

Derfor bad et stort flertal af guvernørerne indtrængende energiministeren indføre et midlertidigt loft over de himmelstormende energipriser. Fra **januar** til **december 2000** er den gennemsnitlige engrospris på elektricitet steget fra **5 cent/kWh** til **40 cent/kWh**. I spidsbelastningsperioder har priserne på spotmarkedet, hvor både de private og offentlige distributionselskaber er tvunget til at købe marginalforsyningerne, endog været oppe på **100** gange den normale leveringspris. Samtidig er prisen på naturgas nået op på det højeste niveau i **15 år**. Halvdelen af **Californiens** elektricitet kommer fra afbrændingen af naturgas.

Men der var ingen hjælp at hente hos energiminister **Abraham**. Guvernørerne fik blankt nej til et loft over energipriserne. Det »frie marked« skal have lov til at regulere sig selv, sagde han. Han fik energisk støtte fra den nyudnævnte formand for den **Føderale Energikontrolkommission, FERC, Curtis Hebert**, der sagde: »Priskontrol er i direkte modstrid med alt, FERC forsøger at få gennemført«. Men den holdning deles ikke af alle i kommissionen. En af energikontrolkommissionens vigtigste opgaver i forbindelse med delstaternes privatisering af energiforsyningen var netop at sikre »rimelige og fornuftige« priser i overgangsperioden. Derfor mener et andet medlem af kommissionen, **William Massey**, at FERC »øjeblikkeligt burde starte en undersøgelse af engrospriserne og alvorligt overveje at give hele regionen et pusterum på priserne«.

En stor del af skylden for energikrisen i Californien er blevet lagt på den noget særegne privatisering af elsektoren, som delstaten gennemførte i **1996**. Hovedparten af de dengang eksisterende elselskaber blev splittet op i distributionselskaber og producentselskaber, så distributionselskaberne blev fritstillet til at købe elektriciteten hos de producenter, inden- eller udenfor delstaten, der kunne levere den billigst. For samtidig at sikre at forbrugerne altid ville få markedets billigste strøm, måtte distributionselskaberne ikke indgå langtidskontrakter med de enkelte producenter. Og for at sikre at de nye private elselskaber ikke finansierede deres egen oprettelse eller overtagelse ved at lægge etableringsgælden oven i detailpriserne, fik de forbud imod at hæve elpriserne overfor forbrugerne indtil **år 2002**.

Denne sidste bestemmelse blev katastrofal for distributionselskaberne, da engrospriserne begyndte deres himmelflugt. Når indkøbsprisen er **40 cent/kWh** og udsalgsprisen ikke må overstige **6,5 cent/kWh**, får man meget hurtigt et likviditetsproblem. Derfor står de to største distributionselskaber **Southern California Edison** og **Pacific Gas & Electric** nu med en samlet og stort set ubetalelig gæld på **12 mia. dollars**.

Selv om Californien har oplevet en økonomisk vækst på **34%** over de sidste **10 år**, er der i samme periode ikke blevet bygget ét eneste elektricitetsværk. Så nu importerer del-

staten **25%** af sit elektricitetsforbrug fra producenter i de omkringliggende delstater. Her har detailprisen på elektricitet ikke været underlagt samme begrænsninger som i Californien, så almindelige mennesker i **Oregon, Idaho, Nevada** og andre nabostater har med skræk set deres elregning stige i takt med efterspørgslen i hele regionen. Det har producentselskaberne tjent styrtende på. Men de mange millioner dollars i ekstrafortjeneste er endt i lommerne på aktionærene, og ikke til opførelsen af nye elektricitetsværker. Alligevel mener energiminister Abraham, at den eneste løsning på energikrisen i Californien er at slippe elpriserne helt fri, så producentselskaberne tilskyndes til at bygge nye kraftværker. Men nye kraftværker betyder faldende elpriser, så producentselskabernes trang til at bygge nyt kan ligge på et meget lille sted.

Californiens energi- og miljølovning gør det desuden uhyre vanskeligt at få tilladelse til at bygge nye kraftværker. Og det er ikke kun gamle hippier, der står i vejen for sådanne kapitalistiske tiltag. Ifølge ugemagasinet *Time* den **22. januar** gav byrådet i **San Jose** fornyligt efter for pres fra elektronikgiganten **Cisco Systems**, der ikke ønskede et nyt kraftværk som nabo til det industrikompleks med **20.000** arbejdspladser, som koncernen havde lovet at opføre i kommunen. Det ville nemlig forstyrre udsigten! Hvor Cisco så har tænkt sig, at strømmen til deres egen produktion skal komme fra, melder historien intet om. Cirka **40%** af Californiens kraftværker er nu mere end **30 år** gamle.

Siden slutningen af december har indbyggerne i Californien oplevet ugentlige perioder med »rullende strømsvigt«, dvs. at distributionselskaberne slukker for strømmen til dele af nettet en time af gangen for at fordele den strøm, der er tilgængelig. Det har været meget generende for almindelige mennesker og dyrt for erhvervslivet. Californien er USA's største mælkeproducent, og de rullende strømsvigt har flere gange tvunget mælkegiganten **Land o' Lakes'** mejerier til at stoppe produktionen, og hver gang har landmændene måttet hælde dagsproduktionen direkte i kloakken. Flere af computerkoncerne i **Silicon Valley** syd for **San Fransisco** har allerede meddelt, at al udvidelse af produktionen vil blive henlagt til andre delstater.

Californiens guvernør Gray Davis har gentagne gange beskyldt el- og naturgasselskaberne for kynisk at udnytte delstatens energikrise. Det benægter selskaberne naturligvis, men ifølge avisen *The Los Angeles Times* den **4. februar** har **Kommissionen for Offentlige Værker, PUC**, stævnet et af de største gasselskaber, **El Paso Natural Gas Co.**, for ulovlig manipulation med markedet. Moderselskabet **El Paso Energy Corp.** har hovedsæde i **Houston, Texas**, og leverer naturgas fra **Den mexikanske Golf** gennem rørledninger op til grænsen mellem **Arizona** og **Californien**. Her overtages gassen af andre distributionselskaber. Eller rettere sådan skulle det have været. Under afreguleringen i **1996** blev El Paso pålagt at videresælge sine californiske rørledninger til andre selskaber, men **40%** af kapaciteten blev »solgt« til et datterselskab, **El Paso Merchant Energy**. Så El Paso videresælger hovedparten af naturgassen til sig selv.

I **december 2000** var forskellen i gasprisen ved borehullet og prisen ved grænsen mellem Californien og Arizona hele **48,5 dollars/mio. BTU**. I de foregående fire år havde den gennemsnitlige forskel ellers ligget nede omkring **0,5 dollars/mio. BTU**. Ifølge **Southern California Edison**

svarer en stigning i gasprisen på **0,10 dollars/mio. BTU** til en årlig stigning i elprisen på **34,2 mio. dollars**. Mens prisen på naturgas er **tredoblet** på landsplan over de seneste **12 måneder**, er den **tidoblet** i Californien. Holder de nuværende naturgaspriser, vil Californiens årlige elregning stige med **3. mia. dollars**.

Ud over El Paso er der andre gode grunde til at holde øje med præsident **George W. Bushs** hjemstat, Texas. USA's største elektricitetsproducent, **Enron**, har nemlig hovedsæde i Houston og her ender størstedelen af indtægterne fra Californiens energikrise. Nærmere bestemt i lommerne på Enrons aktionærer. En af dem er præsident Bush, der har hovedparten af sin personlige formue i Enron. En lang række af Bush seniors gamle regeringsmedlemmer, som f.eks. tidligere udenrigsminister **James Baker**, sidder i bestyrelsen for Enron eller er ansatte i firmaet. Enron har i mange år været den største bidragsyder til Bush-familiens politiske ambitioner. Selskabets præsident, **Kenneth Lay**, er tæt tilknyttet præsident Bush.

Siden afreguleringen af den amerikanske energisektor i **1995** er der ikke som ventet fremvokset en skov af private energiproducenter og distributører, men derimod en lille håndfuld af gigantiske konglomerater, der anvender deres enorme indkomster fra energisektoren til at kaste sig over alt fra telekommunikation til skovhugst. De største hedder **Enron Corp.**, **Dynegy Inc.**, **Reliant Energy** og **El Paso Energy Corp.**, der alle har deres hovedsæde i Houston. Derudover er der **Duke Energy** og **Williams Cos.** Som den sidste af de fire store i Houston meddelte El Paso den **5. februar**, at man nu også vil kaste sig over telekommunikation. Det fik straks El Pasos aktier til at stige.

## WALL STREET ELLER LAROCHE

Den **2. februar** fik Californiens guvernør **Gray Davis** med stort besvær statsforsamlingens godkendelse af en yderst tvivlsom redningsplan, der skal bringe delstaten ud af sin alvorlige energikrise. Over de næste **10 år** vil staten spendere **10 mia. dollars** til opkøb af elektricitet gennem langtidskontrakter med producenterne. Problemet er blot, at producenterne priser stadig ligger langt over hvad guvernøren havde tænkt sig at betale for strømmen. Planen inkluderer desuden en tredobling af detailpriserne.

Men guvernør Davis' plan løser slet ikke problemerne for de to store insolvente distributionsselskaber **Southern**

**California Edison** og **Pacific Gas & Electric**. I december udstedte præsident **Clinton** et dekret, der pålagde producent-selskaberne at sælge strøm til de to selskaber, selv om de allerede havde undladt at betale regninger til en værdi af ca. **1 mia. dollars**. Præsident **Bush** forlængede dekretet til den **6. februar**, men erklærede samtidigt, at det ikke ville blive yderligere forlænget. Stopper producenterne deres elektricitetsleverancer til de to selskaber, når dekretet udløber, går de konkurs. Det vil sende chokbølger gennem den amerikanske bankverden. På et møde i **Europa-Parlamentet** den **23. januar**, hvor direktøren for **Føderalbanken** i **New York, William McDonough**, skulle fortælle de europæiske politikere om de amerikanske banklove, følte han sig nødsaget til at advare om, at energikrisen i Californien i værste fald kan udløse en alvorlig bankkrise.

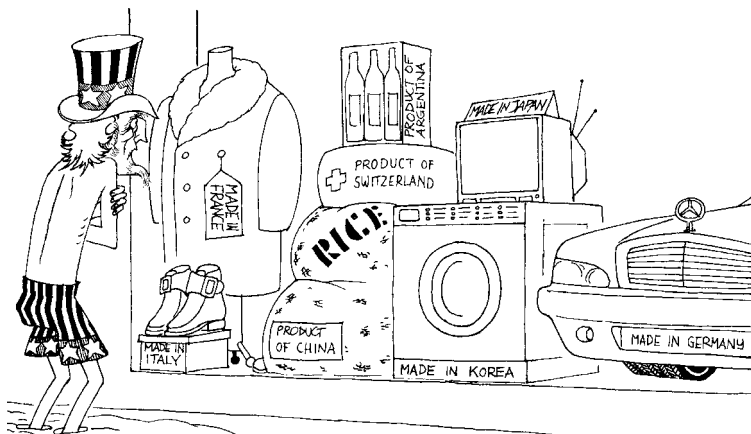
Ifølge avisen *The New York Times* den **26. januar** er de store investeringsbanker i **Wall Street** dybt engageret i at »rådgive« de californiske politikere om, hvordan krisen skal håndteres. Der drejer sig især om **Goldman Sachs**, **Credit Suisse First Boston** og **Citigroup**. Bankerne presser hårdt på for at få delstaten, dvs. skattekoderne, til at overtage de to distributionsselskabers gæld på **12 mia. dollars**. Bankerne har jo mange penge i klemme. Men deres »rådgivning« tager også sigte mod at forhindre, at krisen i Californien bliver et tilbageslag for afreguleringen og privatiseringen af elsektoren i USA. Indtil nu har godt halvdelen af de amerikanske delstater helt eller delvist privatiseret/afreguleret elforsyningen. Det har de store investeringsbanker tjent styrtende med penge på. Derfor frygter de, at de øvrige delstater skal få kolde fødder, når de ser, hvad afreguleringen kan føre til. Og de frygter, at der skal opstå en folkestemning for en fuld genregulering af elsektoren i hele landet.

Helt frem til **1995** var de amerikanske husholdninger, skoler, hospitaler, institutioner, virksomheder og fabrikker sikret rigelig og billig energi, takket være **Franklin D. Roosevelts** omfattende regulering af det amerikanske energimarked i årene **1933-35**. Inden da var den amerikanske elsektor hærget af en ukontrolleret spekulation i det voksende behov for elektricitet. Ikke ulig det vi ser i dag. Investeringsbankerne i Wall Street, dengang ledet af **J.P. Morgan**, etablerede pyramidelignende strukturer af holdingselskaber, der opkøbte og kontrollerede el- og gasproduktionen overalt i landet. Roosevelt greb ind, og med en serie love blev hele energisektoren gennemreguleret. Reelle private

### FESTEN ER FORBI

Den **1. februar** var der igen dårligt nyt fra den amerikanske forening af indkøbschefer, **National Association of Purchasing Management, NAAPM**. For sjette måned i træk faldt indekset over produktionsvirksomhedernes indkøb hos underleverandører, og er nu nede på et niveau, der svarer til **marts 1991**. Faldet fra **december** til **januar** var det største i **18 år**. Men for industrisektoren ser det endnu værre ud. NAAPM's industri-indeks faldt til det laveste niveau siden **1982**. Også indekset over helt nye ordrer styrteddykkede til det laveste niveau siden **oktober 1982**.

Samtidig sætter de amerikanske virksomheder for anden måned i træk rekord i massefyringer. I **december** mistede **133.173** deres arbejde, mens **142.208** blev sendt på gaden i **januar**.



USA har ikke længere råd til rollen som hele verdens »ultimate importør«.

produktionsselskaber fik lov til at fortsætte, mens åbenlyst spekulative foretagender blev lukket.

Den **29. januar** foreslog den demokratiske præsidentkandidat **Lyndon LaRouche**, at man lader Roosevelts indgreb være modellen for en tilbundsående løsning på krisen i Californien. Energikrisen skal nemlig ses på baggrund af den alvorlige økonomiske krise, som hele USA er på vej ind i med ekspresfart. Derfor foreslår LaRouche:

1) Omfattende genregulering af hele det amerikanske energinet. En sådan genregulering må gennemføres af præsident Bush, også selv om det vil tage brødet ud af munden på hans venner i **Enron Corp.**

2) Southern California Edison og Pacific Gas & Electric må sammen med andre kriseramte energidistributører undergå en fuld konkursbehandling. I stedet for en skatteyderbetalt refinansiering skal hovedparten af gælden, som primært skyldes skyhøje spekulative naturgas- og engrospriser, simpelthen afskrives.

3) En **National Energiforsyning og Genopbygningslov**, der tager sigte mod en massiv udbygning af energi-produktions- og distributionsinfrastrukturen, må vedtages af **Kongressen**. En sådan lov er påkrævet for at råde bod på de sidste ti års manglende investeringer i energisektoren, resultatet af afregulering og det »frie marked«. Da opførelsen af nye kraftværker tager flere år, må der i områder med særligt store behov opstilles nødanlæg, enten i form af militære nødgeneratorer eller midlertidige jetturbinegeneratorer.

## MISSILSKJOLD OVER USA

Presset vokser på den danske regering for at tage stilling til USA's planer om at opbygge et nationalt missilforsvar, **NMD**. Ikke kun fordi vi er med i **NATO**, men i særdeleshed fordi det amerikanske radaranlæg i **Thule** på **Grønland** sandsynligvis vil komme til at spille en central rolle i et sådant missilforsvar.

Den nye amerikanske forsvarsminister **Donald Rumsfeld** mødte for første gang de europæiske allierede under den årlige **Wehrkunde-konference** i **München** den **3. februar**. Mødet blev afviklet i en usædvanligt spændt atmosfære. Ganske vist understregede Rumsfeld, at USA ikke vil iværksætte **NMD** »uden indgående konsultationer med de europæiske allierede«, men hvad sådanne konsultationer egentlig skulle indeholde, stod hen i det uviste. Han gjorde det nemlig krystalklart, at USA vil opbygge et nationalt missilforsvar, uanset hvad **Europa**, **Rusland** og **Kina** måtte mene om den sag.

Rumsfeld sagde åbent, at den nye amerikanske regering anser **ABM-traktaten** fra **1972** for at være et »levn fra fortiden«. Ifølge den amerikanske avis *The New York Times* den **3. februar** vil **Bush-regeringens** udgave af **NMD**, når de endelige planer engang foreligger, sandsynligvis være meget større og mere omfattende end **Clinton-regeringens** hidtidige planer om et meget begrænset missilforsvar. Der-

forbeholdt avispostkontoret

for kan der næppe blive tale om blot at indføre enkelte ændringer i **ABM-traktaten**. Det vil uundgåeligt føre til øgede strategiske spændinger mellem USA og Rusland.

Den officielle begrundelse for USA's planer om at opbygge et begrænset forsvar imod ballistiske missiler, er ønsket om at kunne beskytte sig imod et angreb fra »slyngelstater« som **Irak**, **Iran** og **Nordkorea**. Men på Wehrkunde-konferencen tog tidligere udenrigsminister **Henry Kissinger** bladet fra munden og erklærede åbent, at det i virkeligheden var større atommagter som **Rusland**, **Kina** og **Indien**, man havde i tankerne.

Allerede under **Den kolde Krig** anså flere amerikanske militære analytikere ikke længere det altomfattende atomare ragnarok, hvor USA, Rusland og evt. Kina tømmer deres strategiske arsenaler i hovedet på hinanden, for det mest sandsynlige krigsscenario. Der er en større fare for et begrænset atomangreb fra enten Rusland eller Kina. Ti til femten specialdesignede atomsprængladninger, der bringes til sprængning højt oppe i atmosfæren over USA, ville ikke medføre massedød på jorden, men udløse en gigantisk elektromagnetisk impuls (en såkaldt »nuclear electromagnetic puls«, **NEMP**), der totalt ville lamme den civile økonomi – i årevis. Fjernsyn, radio, computere, styresystemer, hospitalsudstyr, ja al elektronik vil blive ødelagt.

**Lyndon LaRouche** var en af arkitekterne bag præsident **Reagans** oprindelige missilforsvarsprogram fra **1983**, også kaldet **SDI** eller »stjernekrigsprogrammet«, og han har understreget, at hvis Bush-regeringen virkelig insisterer på nødvendigheden af et nationalt missilforsvar, skal det sættes i en global strategisk sammenhæng. Derfor bør USA invitere Rusland, Kina, Indien, Pakistan og de europæiske allierede til at deltage i et internationalt forsknings- og udviklings-samarbejde, der tager sigte mod at fratage ballistiske missiler deres strategiske og taktiske betydning. Hvis man ydermere lader et sådant internationalt videnskabeligt samarbejde fokusere på »nye fysiske principper«, som det var tilfældet med det oprindelige **SDI**, altså banebrydende grundforskning og de hertil forbundne teknologiske landvindinger, så kunne et internationalt missilforsvarsprogram blive en hårdt tiltrængt videnskabelig og teknologisk saltvandsindsprøjtning til den kriseramte globale økonomi.

Men hvis ikke præsident Bush hurtigt ændrer holdning til krisen i **Californien**, kan han glemme alt om at opbygge et nationalt missilforsvarssystem. Stort set samtlige af de højteknologiske virksomheder og laboratorier, der skal indgå i et sådant forsknings- og udviklingsprogram, ligger i Californien og de omkringliggende delstater. Har de ingen strøm, bliver der intet missilforsvar.

**AGRO-NYT** udgives hver måned af **Schiller Institut**, Postboks 2613, 2100 København Ø, tlf: 35 43 00 33, Giro 564-8408, e-mail: si@schillerinstitut.dk Internet-adresse: <http://www.schillerinstitut.dk/> Redaktion: Poul Rasmussen (ansvh.), Tom Gillesberg, Percy Rosell, Thomas Vissing og Executive Intelligence Review News Service. Abonnement: 1 år - 2000 kr. 6 mdr. - 1000 kr. 3 mdr. - 600 kr. Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse ISSN: 0905-3786 Eget tryk